

Mandat, osnovne funkcije i struktura Svjetske banke

Uvod

Svjetska banka, od osnivanja 1944. godine, prerasla je iz jedne institucije u grupu od pet razvojnih institucija. Njena misija se razvila od Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD), kao pokretača poslijeratne obnove i razvoja, u današnji mandat ublažavanja svjetskog siromaštva koji se ostvaruje kroz suradnju članica Grupe: Međunarodne organizacije za razvoj (IDA), Međunarodne financijske korporacije (IFC), Multilateralne agencije za garantiranje investicija (MIGA) i Međunarodnog centra za rješavanje investicijskih sporova (ICSID).

Svjetska banka ima multidisciplinarno i raznovrsno osoblje koje uključuje ekonomiste, javne političke eksperte, sociologe, a više od trećine osoblja je zaposleno u rezidentnim uredima zemalja članica.

Upravljanje

Svjetska banka ima 188 zemalja članica, ili dioničara, čiji su predstavnici u Odboru guvernera (Upravnom odboru Svjetske banke). Odbor guvernera se sastoji od jednog guvernera i jednog zamjenika guvernera koje imenuje svaka zemlja članica, a obično su to ministri financija, guverneri središnjih banaka ili visoki funkcionari sličnog ranga. Biraju se na razdoblje od pet godina i mogu biti ponovo imenovani. Sastaju se jednom godišnje na godišnjim sastancima Odbora guvernera Svjetske banke i Međunarodnog monetarnog fonda.

Guverneri delegiraju određene poslove na 25 izvršnih direktora koji rade u Svjetskoj banci. Pet najvećih dioničara imenuje izvršnog direktora, dok ostale zemlje članice predstavljaju izabrani izvršni direktori. Izvršni direktori čine Odbor direktora Svjetske banke koji se obično sastaje najmanje dva puta tjedno da nadgleda poslovanje Svjetske banke, uključujući i odobravanje kredita i garancija, nove politike, administrativni proračun, strategije pomoći i zaduživanja zemalja i financijske odluke.

Predsjednik Odbora izvršnih direktora predsjedava sastancima i odgovoran je za opće rukovođenje Svjetskom bankom, bira se od strane Odbora izvršnih direktora na razdoblje od pet godina, s pravom ponovnog izbora.

Funkcije Odbora guvernera

Upravljanje Svjetskom bankom je povjereno Odboru guvernera, kao najvišem tijelu nadležnom za donošenje odluka u skladu sa Statutom Svjetske banke.

Dio svojih ovlaštenja Odbor guvernera je prenio na Odbor izvršnih direktora, a u svojoj nadležnosti zadržao je sljedeća ovlaštenja: prijem i suspenzija članova, povećavanje ili smanjivanje kapitala, raspodjela neto prihoda Svjetske banke, odlučivanje o žalbama,

zaključivanje aranžmana s drugim međunarodnim organizacijama, ukidanje operacija Svjetske banke, određivanje broja izvršnih direktora i usvajanje izmjena Statuta.

Odbor izvršnih direktora

Odbor izvršnih direktora čini predsjednik Grupe Svjetske banke i 25 izvršnih direktora. Predsjednik je predsjedatelj i obično nema pravo glasa osim u slučaju neriješenog glasovanja. Izvršni direktori kao pojedinci ne mogu predstavljati Svjetsku banku osim ako nisu posebno ovlašteni od strane Odbora. Od studenoga 2010. godine ukupan broj izvršnih direktora je 25.

Zamjenici izvršnih direktora imaju ovlaštenja da djeluju u odsustvu svojih izvršnih direktora. Pored toga, viši savjetnici i njihovi zamjenici pružaju pomoć izvršnim direktorima u radu i mogu biti nazočni na sastancima Odbora u ulozi savjetnika, bez prava glasa.

Glasačka moć

Svjetska banka kao i MMF ima ponderirani sustav glasovanja. Prema Statutu, članstvo u Svjetskoj banci je dozvoljeno svim članicama MMF-a.

Pet izvršnih direktora imenuje pet članica s najvećim brojem dionica (trenutno Sjedinjene Američke Države, Japan, Njemačka, Francuska i Velika Britanija). Kina, Rusija i Saudijska Arabija biraju svoje izvršne direktore, a ostale izvršne direktore biraju druge članice. Glasačka moć se razlikuje od institucije do institucije u okviru Grupe Svjetske banke.

Detaljnije o Svjetskoj banci se može vidjeti na stranici: <http://www.worldbank.org/>

Institucije koje čine Grupu Svjetske banke

Međunarodna banka za obnovu i razvoj (International Bank for Reconstruction and Development – IBRD) osnovana je 1944. kao osnovna institucija Svjetske banke i ima za cilj da smanji siromaštvo u zemljama sa srednjom i niskom razinom prihoda promoviranjem održivog razvoja putem kredita, garancija, upravljanja rizikom, kao i analitičkih i savjetodavnih usluga. (<http://www.worldbank.org/en/about>)

Međunarodna udruga za razvoj (International Development Association – IDA) osnovana je 1960. IDA praktično radi isto što i IBRD – stavlja sredstva u vidu novca na raspolaganje pomažući time najprioritetnije projekte kojima se unapređuje ekonomski razvoj najmanje razvijenih zemalja. IDA odobrava kredite pod znatno povoljnijim uvjetima, naročito u pogledu kamata i roka vraćanja uzetih kredita. Razlika u uvjetima pod kojima se ova sredstva odobravaju proistječe iz suštinske razlike među zemljama koje pomaže IBRD i onih kojima pomaže IDA. Krediti IDA namijenjeni su skoro isključivo veoma siromašnim zemljama u razvoju koje ne bi ni mogle biti u stanju da uzmu sredstva na zajam pod uvjetima pod kojima ih odobrava IBRD. (<http://www.worldbank.org/ida>)

Međunarodna financijska korporacija (International Finance Corporation – IFC), članica Grupe Svjetske banke, najveća je globalna razvojna institucija usmjerena isključivo na privatni sektor. Pomaže zemlje u razvoju u postizanju održivog rasta financijskih investicija, mobilizira kapital na međunarodnim financijskim tržištima i pruža savjetodavne usluge kompanijama i vladama. (<http://www.ifc.org>)

Multilateralna agencija za garantiranje investicija (Multilateral Investment Guarantee Agency – MIGA) je osnovana 1988. kao članica Grupe Svjetske banke za promociju izravnih stranih investicija u zemlje u razvoju za podršku ekonomskog razvoja, smanjenja siromaštva i poboljšanja životnih uvjeta. MIGA ispunjava ovaj mandat nudeći osiguranje od političkog rizika (garancije) za investitora i kreditora. (<http://www.miga.org>)

Međunarodni centar za rješavanje investicijskih sporova (International Centre for Settlement of Investment Disputes – ICSID) osigurava međunarodne pogodnosti za poravnanje nagodbom ili arbitražom investicijskih sporova. (<http://icsid.worldbank.org/ICSID>)